V E N D I M
“NE EMER TE REPUBLIKES SE SHQIPERISE”

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Fehmi Abdiu,	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Sabri Rrapi,	Anëtar i “
Zija Vuci,	Anëtar i “
Hajredin Fuga,	Anëtar i “
Alfred Karamuço,	Anëtar i “
Kristofor Peçi,	Anëtar i “
Kujtim Puto,	Anëtar i “
Sokol Sadushi,	Anëtar i “

me sekretare Arbenka Lalica, më datën 12.01.2001, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.89/2 Akti që u përket:

K E R K U E S:SHEFQET MUÇI, IDAJET HOXHA, SELFO DOSTI, përfaqësues të të gjykuarve në mungesë Baki e Albert Huqi.

SUBJEKT I INTERESUAR: PROKURORI I PERGJITHSHEM, i përfaqësuar nga Arqile Lole, prokuror në Prokurorinë e Përgjithshme.

O B J E K T I

Shfuqizimi si antikushtetues i vendimit nr.371, datë 27.10.2000 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

Kërkuesit i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese për të shfuqizuar si antikushtetues vendimin nr.371, datë 27.10.2000 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të cilët në kundërshtim me vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.17, datë 17.04.2000, kanë vendosur në të njëjtën mënyrë si në vendimin e tyre të mëparshëm, duke prishur vendimin nr.48, datë 10.03.1999 të Gjykatës së Apelit Durrës dhe pushimin e gjykimit të çështjes në shkallë të dytë.

Kërkuesit parashtrojnë në kërkesën e tyre se:

- Mohimi nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë i të drejtës së avokatit të të gjykuarit në mungesë, të caktuar kryesisht apo pajisur me akt përfaqësimi nga familjarët, për të bërë ankim, përbën shkelje të procesit të rregullt ligjor dhe cënon të drejtën e mbrojtjes;
- Vendimi i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, i cili në kundërshtim me nenin 132 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë nuk njeh dhe as zbaton vendimin e Gjykatës Kushtetuese, përbën shkelje të Kushtetutës.

Prokurori i thirrur në seancë me cilësinë e subjektit të interesuar kërkoi shfuqizimin si antikushtetues të vendimit të mësipërm krahas argumentit për zbatimin e detyrueshëm të vendimit të Gjykatës Kushtetuese edhe për arsye se rekursin e prokurorit Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë nuk e kanë shqyrtuar.

GJYKATA KUSHTETUESE

pasi u njoh me përmbajtjen e vendimit të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, dëgjoi relatorin, gjyqtarin Sokol Sadushi, përfaqësuesit e kërkuesve, të subjektit të interesuar dhe analizoi çështjen në tërësi,

V E R E N:

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë me vendimin nr.17, datë 17.04.2000, në çështjen me kërkues avokatët Shefqet Muçi, Idajet Hoxha dhe Selfo Dosti kundër vendimit nr.386, datë 29.07.1999 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, ka vendosur shfuqizimin si antikushtetues të këtij vendimi dhe dërgimin për shqyrtim të çështjes po kësaj gjykate.

Sipas vendimit të Gjykatës Kushtetuese, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë kanë cënuar të drejtën e individëve për një proces të rregullt ligjor, nëpërmjet mohimit të të drejtës për t’u

mbrojtur dhe të drejtës për gjykim, të garantuara në nenet 31, shkronja "c" dhe 42 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, si dhe në nenin 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë në përfundim të shqyrtimit të çështjes dhe pavarësisht nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese, përsëri kanë vazhduar t'i qëndrojnë mënyrës së mëparshme të interpretimit të normave procedurale-penale në bazë të vendimit të tyre, tashmë të shfuqizuar, duke konkluduar përfundimisht se: "mbrojtësi i caktuar kryesisht nga gjykata ose i zgjedhur nga të afërmit e të pandehurit për të marrë pjesë në gjykimin që zhvillohet në mungesë të të pandehurit për të mbrojtur interesat e tij, nuk është person i legjitimuar për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit". Gjithashtu, ato kanë arritur në përfundimin se "procesi i gjykimit të kësaj çështjeje (në Gjykatën e Lartë) është zhvilluar rregullisht".

Ky konkluzion i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, që kundërshton në mënyrë të hapur arsyetimin dhe përfundimin që ka arritur Gjykata Kushtetuese në vendimin e saj, lidhur me të drejtën e mbrojtjes dhe të drejtën e individëve për një proces të rregullt ligjor, përbën njërin aspekt të vendimit të tyre.

Të gjitha argumentet e tjera që parashtrohen në vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të cilat lidhen me kryerjen e funksioneve kushtetuese, apo me kufijtë e pushteteve e të kompetencave të secilit organ, janë përmbledhur kryesisht në pasazhet e poshtëshënuara, të shkëputura nga ky vendim, në mënyrë që Gjykata Kushtetuese duke e shqyrtuar këtë çështje dhe nëpërmjet argumenteve që do të parashtrojë, të kryejë edhe interpretimin përfundimtar të dispozitave kushtetuese, të cilave u referohet.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë në vendimin e tyre, ndërmjet të tjerave, arsyetojnë:

- Në vendimin e Gjykatës Kushtetuese "…nuk gjenden interpretime përfundimtare të normave kushtetuese, por vetëm pohimi se janë shkelur parimet kushtetuese të mbrojtjes në procesin penal e të garantimit të një procesi të rregullt ligjor…".

- Interpretimi i një sërë normash të Kodit të Procedurës Penale "…del jashtë juridiksionit të Gjykatës Kushtetuese e nuk formon jurisprudencë kushtetuese…". "…Gjykata Kushtetuese nuk ka të drejtë të bëjë interpretim të ligjit…". "Interpretimi i unifikuar i ligjeve është në juridiksionin ekskluziv të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë…" dhe "…Askush tjetër nuk mund të zëvendësojë Gjykatën e Lartë as nuk mund të dalë mbi të e t'i imponohet në këtë funksion ekskluziv kushtetues…".

- "Nxjerrja e konkluzioneve nga Gjykata Kushtetuese…e nxjerrin atë jashtë kufijve të pushteteve që i jep Kushtetuta dhe për rrjedhojë janë të papranueshme…". "…Ajo nuk mund të rrëzojë interpretimin kushtetues pozitiv të bërë nga Gjykata e Lartë…".

Duke i analizuar në tërësi këto pasazhe në konteksin e vendimit të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë e duke marrë shkas edhe nga konceptet që shfaqen e konkluzionet që ato përpiqen të arrijnë, Gjykata Kushtetuese çmon se është e drejtë, por njëkohësisht edhe detyrë e saj, të argumentojë dhe të rikonfirmojë, nëpërmjet këtij procesi gjyqësor se ajo është autoriteti i vetëm i ngarkuar të zgjidhë nëpërmjet vendimeve përfundimtare dhe të detyrueshme për të gjithë, çdo lloj mosmarrëveshje të kompetencës ndërmjet pushteteve, të garantojë respektimin e Kushtetutës dhe të bëjë interpretimin përfundimtar të saj, funksion i cili asaj i buron veçse nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë.

Në dispozitivin e vendimit të Gjykatës Kushtetuese nr.17, datë 17.04.2000 ka dy elementë të rëndësishëm që lidhen me shfuqizimin si antikushtetues të vendimit të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë dhe me dërgimin e kësaj çështjeje për shqyrtim pranë këtij organi. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë kanë pranuar të zbatojnë formalisht vendimin e Gjykatës Kushtetuese vetëm për njërin element të tij, që lidhet me detyrimin për të rishqyrtuar këtë çështje, ndërsa për argumentet që janë parashtruar në pjesën arsyetuese dhe ngrihen çështje të parregullsive dhe të shkeljeve të së drejtës së mbrojtjes dhe të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, ato nuk u janë bindur, por e kanë zgjidhur çështjen në kundërshtim me këtë interpretim kushtetues.

Kërkuesit, duke marrë shkak nga ky qëndrim i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, kanë parashtruar përsëri në kërkesën e tyre pretendimet për mohimin e të drejtës së ankimit të avokatit, si përfaqësues i të gjykuarve në mungesë dhe cënimin e procesit të rregullt ligjor në çështjen konkrete, por Gjykata Kushtetuese çmon se shqyrtimi dhe analiza e mëtejshme e argumenteve kushtetuese të përdorur në vendimin e mëparshëm të saj, do të përbënin gjë të gjykuar.

Në parim vendimet e dhëna nga Gjykata Kushtetuese kanë autoritetin absolut të gjësë së gjykuar dhe prodhojnë efekte "erga omnes", pra për të gjithë. Në rastin konkret, çështja që trajton të

drejtën e avokatit për të bërë ankim, si përfaqësues i të gjykuarit në mungesë, i caktuar kryesisht ose nga familjarët e të pandehurit, është zgjidhur njëherë e përgjithmonë në mënyrë definitive dhe sipas parimit "res judicata" ajo nuk mund të rishikohet përsëri në të ardhmen. Pikërisht, zgjidhjen përfundimtare, kjo çështje e ka marrë tashmë me vendimin nr.17, datë 17.04.2000 të Gjykatës Kushtetuese, sipas të cilit: "Caktimi i mbrojtësit në mënyrat dhe kriteret e parashikuara nga ligji, përfshirë dhe mbrojtësin e caktuar kryesisht dhe njëkohësisht e drejta e tyre për të bërë ankim ndaj vendimit të gjykatës, ka për qëllim respektimin e procesit të rregullt ligjor në të gjitha shkallët e gjykimit, siç përcaktohet edhe në nenin 2/2 të Protokollit nr.7 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe në nenin 14/5 të Paktit Ndërkombëtar për të drejtat civile dhe politike".

Pretendimi tjetër i kërkuesve që lidhet me moszbatimin e vendimeve të Gjykatës Kushtetuese nga ana e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, që sigurisht përbën dhe thelbin e këtij vendimi, kërkon kryerjen e një analize të kujdesshme, me qëllim arritjen e përfundimeve dhe të konkluzioneve kushtetuese. Për këtë arsye, shqyrtimi nga Gjykata Kushtetuese i të njëjtës çështje, ndërmjet palëve të njëjta në proces që përmban një pretendim të ri për antikushtetutshmëri, nuk përbën gjë të gjykuar.

Zbatimi i detyrueshëm i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është i garantuar në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, e cila në nenin 132 dhe 145 të saj sanksionon shprehimisht këtë koncept kushtetues. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese kanë fuqi detyruese të përgjithshme dhe janë përfundimtare. Ato përbëjnë jurisprudencë kushtetuese dhe për rrjedhojë kanë efektet e forcës së ligjit.

Gjykata Kushtetuese vepron si ligjvënës negativ, pasi duke shfuqizuar një normë, vendimi i saj merr fuqi të përgjithshme si çdo ligj shfuqizues. Asnjë organ tjetër, me përjashtim të vetë Gjykatës Kushtetuese (dhe kjo lidhet me ndryshimin e praktikës, apo rishikimin e kushtetutës), nuk ka të drejtë të vërë në diskutim vendimet e saj dhe aq më tepër të mos pranojë t'i zbatojë ato. Lënia në vlerësimin e organeve të tjera të vendimeve kushtetuese krijon precedentin e rrezikshëm për t'i mohuar këtij organi funksionin e garantit të Kushtetutës. Roli i Gjykatës Kushtetuese qëndron pikërisht në fuqinë detyruese të vendimeve të saj. Formulimi që i ka dhënë Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë fuqisë detyruese të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është e vetmja mënyrë e pranueshme për zgjidhjen e drejtë dhe përfundimtare të çështjeve me natyrë kushtetuese dhe ka të bëjë me autoritetin e këtij organi.

Ndikimi i padiskutueshëm i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese është i tillë që iu imponon të gjitha organeve shtetërore, duke mos përjashtuar as gjykatat, fuqinë detyruese të arsyetimit të vendimit të saj. Arsyetimi që përdor Gjykata Kushtetuese në vendimet e saj ka forcën e ligjit, gjë që buron nga autoriteti i këtij organi për të thënë fjalën e fundit në çështjet për të cilat të tjerët tashmë janë shprehur.

Qëndrimi i mbajtur nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, që nuk kanë pranuar të zbatojnë vendimin e Gjykatës Kushtetuese, përbën shkelje të Kushtetutës dhe krijon një precedent të rrezikshëm në marrëdhëniet institucionale.

Në vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë gjenden edhe interpretime të dispozitave kushtetuese, mbi bazën e të cilave ato kanë konkluduar se Gjykata Kushtetuese nuk mund të rrëzojë interpretimin kushtetues të bërë nga Gjykata e Lartë. Sipas nenit 4 të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë: "Dispozitat e Kushtetutës zbatohen drejtpërsëdrejti, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe". Në të vërtetë, kjo dispozitë kushtetuese e lë në diskrecionin e organeve shtetërore interpretimin e Kushtetutës dhe mënyrën e zbatimit të drejtpërdrejt të saj, por nuk i njeh atyre të drejtën e interpretimit përfundimtar, që tashmë ka gjetur zgjidhje në nenin 124 të saj.

Duke analizuar dhe shqyrtuar me mjaft kujdes vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, Gjykata Kushtetuese konkludon se interpretimi që ato kanë marrë përsipër t'i bëjnë dispozitave të Kushtetutës që lidhet me vendimet gjyqësore dhe sidomos me vendimet unifikuese, të cilat i konsiderojnë të përjashtuara nga kontrolli i kushtetutshmërisë së tyre, nuk është i drejtë dhe krijon rrezikun për zgjidhje antikushtetuese të çështjeve, objekt shqyrtimi prej saj.

Në jurisprudencën kushtetuese është e njohur tashmë kompetenca e Gjykatës Kushtetuese, që si rrjedhojë e një rekursi individual, të ushtrojë kontrollin e kushtetutshmërisë së vendimeve gjyqësore, duke patur kompetencën t'i shfuqizojë këto për antikushtetutshmëri. Ky koncept doktrinar është pranuar edhe nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, e cila në nenin 131, shkronja "f" parashikon të drejtën e Gjykatës Kushtetuese të "vendosë për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor…". Vetëm pasi individët të kenë konsumuar edhe shkallën e fundit të kontrollit gjyqësor të zakonshëm, këto vendime mund të kontrollohen nga Gjykata Kushtetuese nga pikëpamja e kushtetutshmërisë së tyre.

Nga ky këndvështrim edhe vendimet për njësimin apo ndryshimin e praktikës gjyqësore që bëjnë Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke qenë vendime unike dhe detyruese vetëm për gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, nuk mund t'i shmangen kontrollit të kushtetutshmërisë së tyre nga Gjykata Kushtetuese.

Në çështjen që lidhet me vendimin nr.17, datë 17.04.2000, Gjykata Kushtetuese ka shqyrtuar kërkesën e individit për shkeljen e të drejtave themelore dhe ka arsyetuar në vendimin e saj se është shkelur një parim mjaft i rëndësishëm kushtetues, pra e drejta e mbrojtjes. Vetë pohimi që bën Gjykata Kushtetuese se në çështjen konkrete është shkelur një parim kushtetues do të thotë se është rrjedhojë e konstatimit dhe e një analize të kujdesshme të zbërthimit të dispozitës kushtetuese që sanksionon të drejtën e mbrojtjes. Ky konkluzion i Gjykatës Kushtetuese, i nxjerrë mbi interpretimin që ajo i bën të drejtës së mbrojtjes në konceptin dhe frymën e Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut për çështjen konkrete, për Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë dhe për jurisprudencën kushtetuese, është një interpretim përfundimtar.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, padrejtësisht arsyetojnë në vendimet e tyre, se Gjykata Kushtetuese nuk ka të drejtë të bëjë interpretim të ligjit dhe se vetëm ato kanë ekskluzivitetin e këtij interpretimi.

Gjykata Kushtetuese e çmon të domosdoshme të theksojë se interpretimi i ligjeve nuk është funksion kushtetues ekskluziv i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Kushtetuta, sipas nenit 141 pika 2, i njeh Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë të drejtën të njësojnë apo ndryshojnë praktikën gjyqësore, e cila mund të ketë në bazë edhe interpretimin e ligjit që lidhet me çështjen konkrete, por jo të kryejnë në mënyrë ekskluzive interpretimin e ligjeve. Ekskluziviteti në interpretimin e ligjeve nuk i përket Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Ky është një interpretim i gabuar që Kolegjet e Bashkuara i kanë bërë nenit 141, pika 2 të Kushtetutës. Interpretimi i ligjit është e drejtë e çdo organi që merret me zbatimin e tij. Gjykata e Lartë, si çdo organ tjetër sigurisht që nuk përjashtohet nga e drejta e interpretimit të ligjit, por ky interpretim që ajo kryen nuk është dhe nuk mund të jetë përfundimtar dhe, sipas Kushtetutës, nuk ka fuqi detyruese të përgjithshme. Kushtetutshmërinë e këtij interpretimi në vendimin gjyqësor konkret, kur lidhet me të drejtat themelore të shtetasve në aspektin e procesit të rregullt ligjor, e kontrollon vetëm Gjykata Kushtetuese. Arsyetimi që do të përdorë në këtë rast Gjykata Kushtetuese në vendimin e saj do të konsiderohet përfundimtar.

Objekti i kërkesës në Gjykatën Kushtetuese nuk ka qenë interpretim i ligjit, por gjykimi i ankesës së individit për një proces të rregullt ligjor. Detyrë kryesore e Gjykatës Kushtetuese, sipas nenit 124 të Kushtetutës është interpretimi përfundimtar i saj. Por, nëse në çështjen konkrete, Gjykata Kushtetuese që shqyrton kërkesën e individit konkludon se "mbrojtësi i të pandehurit që gjykohet në mungesë i caktuar sipas kërkesave të ligjit gëzon të gjitha të drejtat e mbrojtësit në një mbrojtje të detyrueshme, përfshirë edhe të drejtën e ankimit…", - kjo nuk do të thotë se është bërë një interpretim i thjeshtë i ligjit, por është arritur, që të rikonfirmohet, nëpërmjet interpretimit kushtetues, një parim thelbësor që përbën garanci kushtetuese. Interpretimi i ligjit nuk duhet kuptuar thjeshtë si njohje aparente e një dispozite konkrete, por në thelb ai përbën vlerësimin e kuptimeve të ndryshme që norma juridike merr, kur ajo do të zbatohet, për të konkluduar në arritjen e një kuptimi të vetëm dhe në përputhje me Kushtetutën.

Përderisa Gjykata Kushtetuese bën interpretimin përfundimtar të Kushtetutës dhe ushtron kontrollin kushtetues të normës juridike, asaj nuk mund t'i ndalohet të bëjë interpretim të ligjeve. Gjykata Kushtetuese shqyrton pajtueshmërinë e ligjit me Kushtetutën dhe me qëllim që të arrijë në një konkluzion përfundimtar për kushtetutshmërinë e tij është e qartë se ligjit konkret i duhet dhënë një kuptim, duke u interpretuar në të gjitha aspektet, si literal, gjyqësor, doktrinar, gramatikor, logjik, sistematik, historik, në interpretim të gjerë apo të ngushtë etj. Pikërisht, interpretimi që i bëhet ligjit në funksion të parimeve kushtetuese përbën juridiksion kushtetues dhe merr vlerën e një interpretimi përfundimtar dhe të detyrueshëm për të gjithë. Në këtë drejtim vendimi i Gjykatës Kushtetuese bëhet i detyrueshëm edhe për Gjykatën e Lartë. Prandaj jurisprudencë kushtetuese përbën çdo vendim i Gjykatës Kushtetuese, aq më tepër shqyrtimi i rastit konkret që lidhet me shkeljen e të drejtave dhe lirive themelore të individit dhe konkretisht me të drejtën e mbrojtjes dhe të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

Gjykata Kushtetuese, duke e analizuar problemin nga ky këndvështrim, si dhe duke ju referuar koncepteve kushtetuese mbi funksionet dhe kufijtë e pushteteve të secilit organ, konkludon se me

vendimet që ajo merr nuk shmang asnjë organ kushtetues në ushtrimin normal të kompetencave, aq më tepër Gjykatën e Lartë.

Nisur nga argumentat e parashtruara më lart, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke mos zbatuar vendimin nr.17, datë 17.04.2000, kanë shkelur Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, shkelje e cila në çështjen konkrete ka ndikuar drejtpërdrejt në mohimin e të drejtës së mbrojtjes dhe të drejtës për gjykim, duke mos i garantuar individëve të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

PER KETO ARSYE;

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, duke u bazuar në nenet 131 e 132 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë si dhe në nenet 72 e 77 të Ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", njëzëri,

V E N D O S I:

Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr.371, datë 27.10.2000 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

Dërgimin e çështjes Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë për të shqyrtuar rekursin e prokurorit të ushtruar ndaj vendimit të Gjykatës së Apelit Durrës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Tiranë, më 7.2.2001
Nr. 89/2 i Regj.Themeltar.
Nr.5 i Vendimit